

MKIK Élelmiszergazdasági ágazat válságkezelési javaslatai

Rövid távú javaslatok

A rövid távú javaslatok 2 hónapon belül, kritikus egészségügyi vészhelyzeti intézkedések mellett kerülnének bevezetésre.

A mezőgazdasági és élelmiszeripari termelés szinten tartásához szükséges áruk határátlépésének pontos szabályozása és a szabályozás kommunikációja

Az áruk országok közötti zavartalan forgalmának fenntartása érdekében egyértelmű és transzparens szabályokat kell hozni. Az élelmiszerszállítmányoknak, valamint a mezőgazdasági termeléshez és az élelmiszer előállításához szükséges alapanyagok, adalékanyagok, gyártóeszközök, alkatrészek, karbantartási eszközök, csomagolóanyagok, higiéniai és védőeszközök, tisztítószerek szállítást végző teherjárműveknek a határellenőrzések során elsőbbséget kell biztosítani. Kiemelt figyelmet kell fordítani pl. a vetőmagokra, aminek jelentős hatása van a következő évi növénytermesztésre. Magyarország GMO-mentességi deklarációja miatt a validálás elhúzódása is termésvesztéssel járhat, ezért prioritást kell kapniuk a vetőmagok behozatalának a szállításon belül - akár teherszállító repülőkkal az USA-ból, illetve Franciaországból - hogy a hazai vizsgáló szervezetek is időben el tudják végezni a munkájukat.

Javasolt egy „forró drót” létesítése, ahol az érintett üzemek logisztikai vezetői jelezhetik a problémás érkező szállítmányokat a hatóságnak intézkedési céllal.

Javasoljuk egy dedikált honlap vagy zöld szám létrehozását, ahol naprakész információkat lehet kapni a határforgalomról, beleértve más országok által bevezetett korlátozásokat is.

Több uniós országban tevékenykedő szállítványozó cégre igaz, hogy nem merik elindítani a szállítmányt, mert nem biztosak abban, hogy Magyarország a kamiont beengedi, illetve hogy a kamionos visszatérhet az indítási országba (például azért, mert Magyarországon karanténba kerül). Hasznos lenne, ha létrehoznának egy olyan hivatalos - folyamatosan frissített – angol nyelven elérhető közleményt a vészhelyzet kapcsán bevezetett szabályozásról, amelyből egyértelműen kitétnének az áru fuvarozást érintő korlátozások, és amely a külföldi partnerek számára behivatkozható.

Tesztelés az élelmiszerüzemekben

Az élelmiszerellátásban kiemelt szereppel bíró cégek esetében a fertőzés gyanújának felmerülése esetén az élelmiszeripari cég érintett munkavállalójának COVID-19 tesztjére a hatóság segítségével külön soron kívüli eljárásban kerüljön sor. Ha erre nem lenne mód, akkor a cég által magánúton elvégzett tesztelés költségeit támogassa meg az állam.

Technikai munkanélküliség intézményének bevezetése

Vezessék be az ún. technikai munkanélküliséget, melynek keretében a munkáltató nettó munkabért biztosít a munkavállalónak, ugyanakkor mind a munkavállalói, mind a munkáltatói oldal közterheinek fizetését felfüggesztik a korlátozás időtartamára. Államnak nem kell munkanélküli segélyt fizetni a munkanélküli dolgozónak

A mezőgazdasági és élelmiszeripari termelés szinten tartásához szükséges szakemberek határátlépésének pontos szabályozása

A mezőgazdasági és élelmiszer-feldolgozó vállalkozások esetében az alkalmazott gépek javításához, karbantartásához szükséges külföldi szakemberek beutazását meghatározott keretrendszerben engedélyezni kell. Hasonló módon lehetővé kell tenni a folyamatban lévő mezőgazdasági és élelmiszeripari beruházások esetén a megvalósításhoz elengedhetetlen külföldi szakemberek beutazását.

A termelőtevékenységhez szükséges anyagok biztosítása

Tisztítószeres, fertőtlenítőszeres, védőfelszerelések (szájmaszk!), alapanyagok a piaci krízisből fakadó hiányának a pótlása. Ezen anyagok beszerzése során a mezőgazdasági és élelmiszeripari cégek elsőbbségének biztosítása, ha kell a nemzeti stratégiai készletek igénybevétele.

A közétkeztetésben és az iskolatej programban résztvevő piaci szereplők forgalm kieséséből fakadó veszteségeinek finanszírozásához nyújtott állami támogatási rendszer kialakítása

Ingázó és rendszeres határátlépő munkaerő biztosítása

Fontos az élelmiszeripari üzemek, különösen a kiemelt nemzeti létesítményekhez tartozó üzemek számára a határon ingázó munkaerő biztosítása. A helyzetet elősegíthetné, ha az élelmiszeripari vállalkozások - különös tekintettel a létfontosságú agrárgazdasági rendszer elemek - által kiadott munkáltatói igazolás alapján vagy más módon e munkavállalók határátlépése biztosított lenne.

A szezonális termeléshez kapcsolódó többlet létszám biztosításához célszerű egy központi adatbázis a válsággal érintett ágazatokból esetlegesen elbocsátott potenciális munkaerő állomány nyilvántartására és szükség szerint – akár az iskolai végzettség alapján – élelmiszeripari vállalkozásokhoz történő kirendelésére.

Kritikus munkakörök

Minden élelmiszeripari üzemben vannak olyan munkakörök, amelyek kritikusak az üzem működése szempontjából, és amelyben dolgozó munkavállalók helyettesítése vagy pótlása nem vagy csak igen nagy nehézséggel megoldható. E munkavállalók speciális vészhelyzeti pótlékkal vagy célprémiummal ösztönözhetőek lennének arra, hogy a vészhelyzet idejére szigorított munkarendben dolgozzanak, például karanténba kerülnének az üzem területén, más munkavállalóktól elzárta végeznék a munkát, céges járművel érkeznének a munkahelyre vagy akár a telephelyen lennének elszállásolva. Az állam átvállalhatná ezt a vészhelyzeti pótlékot vagy célprémiumot, illetve hozzájárulhatna a különleges intézkedések bevezetésének költségeihez, például egy gyors és egyszerűsített pályázati rendszer bevezetésével (lehetőség szerint 100%-os intenzitású támogatással), legalább a létfontosságú agrárgazdasági létesítmények számára

Szabadságok és táppénz

Jelen pillanatban az óvodák és iskolák bezárása miatt a szülők egy része – akik a home office-t nem tudják megoldani munkakörük jellege miatt - szabadságon van. Hasonlóan a munkáltatók elővigyázatosságból jellemzően szabadságra küldik azokat a fenti jellegű munkakörben dolgozó munkavállalókat, akik külföldről tértek haza vagy velük egy háztartásban lévő családtagjuk tért haza külföldről. Továbbá bizonytalan a helyzete azon munkavállalóknak, akik határátlépők, és nem tudnak átlépni a határon (személyforgalomnak minősítik a határátlépésüket), és ezért kötelező szabadságra kell őket küldeni. Ez hamarosan feszültségekhez vezet, mert elhúzódó vészhelyzet

esetén a szabadság elfogy és fizetés nélküli szabadságra kellene az érintett munkavállalókat küldeni. Erre a problémára sürgős megoldást kell találni. Javasoljuk, hogy amennyiben a munkáltató a munkavállalót a fenti esetekben igazolt fizetett távollétre küldi, az állam vállalja át a távollét idejére a munkavállaló munkabéretét. Alternatívaként a munkavállaló azonnali táppénzre (betegszabadság mellőzésével) legyen jogosult az ilyen esetekben a kiesés idejére.

A munkavállalók saját gépjármű használatának kiterjesztett biztosítása munkába járásra

A munkavállalók saját gépjármű használatához munkába járásra jelenleg akkor adhat költségtérítést a munkáltató, ha a munkavállaló nem abban a helyiségben lakik vagy tartózkodik, ahol a munkahelye van, tehát a napi munkába járás, esetleg a heti hazautazás közigazgatási határ átlépésével jár, és akkor is csak a következő esetekben:

- ha nincs tömegközlekedés, illetve az túl hosszú várakozással vehető csak igénybe,
- ha a munkavállaló mozgáskorlátozott, fogyatékos,
- ha munkavállalónak 10 éven aluli gyermeke van.

Az élelmiszeripari vállalkozások - melyek zavartalan működése kiemelkedő fontosságú- a fizikai rendelkezésre állást megkövetelő munkakörökre egyre szélesebb körben vezetnék be saját gépjárműhasználatra költségtérítést munkába járásra, mert a tömegközlekedéssel való közlekedés és a céges buszjáratok alkalmazása kockázatos (utóbbiak kapacitásai a jelenlegi helyzetre bevezetett nagyobb ültőtávolságokkal kapcsolatos korlátozások miatt véges). A hatályos szabályozás jelen járványügyi helyzetben nem kínál megoldást, ezért szükséges sürgősséggel biztosítani, hogy közigazgatási határon belül is korlátozás nélkül – bármely esetben - alkalmazhassák a munkáltatók a költségtérítést, ráadásul adómentesen.

Az elnyert pályázatokkal kapcsolatos vállalások teljesítési határidejének automatikus meghosszabbítása a vészhelyzet ideje + 3 hónappal, annak érdekében, hogy ne legyen szükség egyedi vis maior kérelmek benyújtására.

Javasolt továbbá a már megkötött támogatási szerződések esetében a megváltozott piaci körülményekre való tekintettel a szerződés módosításának - beruházás céljának tágabb értelmezése, létesítmény- és gépjegyzék-lista módosítása, átütemezés, eszközcsere stb. - rugalmas kezelése, és a szerződésekben vállalt munkavállalói létszámtartási kötelezettség eltörlése.

A beruházási jellegű támogatások átmenti könnyítése az EU csoportmentességi rendeletének bizonyos rendelkezéseivel kapcsolatban

A koronavírus negatív gazdasági hatásainak ellensúlyozása érdekében bevezetendő beruházási jellegű állami támogatások - melyek regionális beruházási támogatásnak minősülnének a 651/2014/EU bizottsági rendelet (általános csoportmentességi rendelet) alapján - esetében a vészhelyzet kihirdetését követő 2-3 éves átmeneti időszakban bizonyos könnyítések uniós szintű bevezetését javasoljuk:

- az általános csoportmentességi rendelet 14. cikk (13) bekezdése alapján bevezetett összeszámítási szabályok ne legyenek alkalmazandók;
- a nagyberuházási projektek általános csoportmentességi rendelet 2. cikk 20. pontja szerint számított maximális támogatási összegének emelését oly módon, hogy az ott meghatározott sávok 50 millió EUR-ról 100 millió EUR-ra, illetve 100 millió EUR-ról 200 millió EUR-ra emelkedjenek (azaz a 100 millió EUR elszámolható költségig 1-es szorzó, 100-200 millió elszámolható költségrésszre 0,5-ös szorzó legyen alkalmazandó, és csak a 200 millió EUR feletti elszámolható költségréssz ne legyen támogatható);

- a regionális beruházásokra vonatkozó támogatási térkép szerinti maximális támogatási intenzitás 20 százalékponttal történő növelése.

Míndez növelné a kormány mozgásterét az állami támogatások odaítélése során és az eddigieknél arányaiban nagyobb intenzitású fejlesztési támogatások odaítélését is lehetővé tenné.

Nehézsúlyú sertés program elindítása az agrárminiszterrel való egyeztetés függvényében

Munkahelyi étkeztetés adómentesége a mezőgazdasági és élelmiszeripari cégeknél

Meg kell teremteni a munkahelyi étkeztetés adómentességét a mezőgazdasági és élelmiszeripari cégeknél. A járványvédelem ezeken a területeken kiemelt fontosságú – nemcsak a korona vírussal összefüggésben -, így ezeken a telephelyeken jelenleg a saját élelmiszer bevitele tilos.

„Állami intervenciós” élelmiszer készletek létrehozása

Az piaci zavarok és értékesítési csatornák átrendeződése miatt (pl. közétkeztetés, vendéglátás visszaesése) az ágazatban jelentkező készletek a járvány ideje alatt átcsatornázhatók lennének egyfajta „állami intervenciós készletté”, és a készleteket egy ideiglenes elosztó rendszeren keresztül eljuttathatják a karanténban lévő vagy a rendkívüli egészségügyi ellátásban résztvevő személyeknek.

Eladatlan készletek szavatossági idejének felelős meghosszabbítása

Meg kell teremteni annak a lehetőségét, hogy az eladatlan készletek szavatossági idejének meghosszabbításáról legyen jogosult a gyártó dönteni. A gyártók ezt nyilvánvalóan – a gyártói felelősség jegyében - teljes felelősségük tudatában, a biztonság szem előtt tartásával, mérések és tesztek alapján képesek megtenni, döntéseiket képesek indokolni (utólag is).

Közép távú javaslatok

A közép távú javaslatok 2020. szeptember 30-ig tartó időszakban kerülnének bevezetésre, a vészhelyzeti intézkedések fokozatos kivezetése és enyhítése mellett.

A nehéz helyzetbe került hazai élelmiszertermelő cégek fokozott bevonása a közétkeztetésbe

Magyarországon működő, közétkeztetéssel foglalkozó intézmények alapanyag beszerzésére pályázat kiírásával, olyan magyar élelmiszeripari feldolgozással foglalkozó cégeknek, melyek magyar munkaerővel, magyar alapanyagból, Magyarországon, magyar élelmiszeripari termékeket állítanak elő. A magyar állam a hazai és a külföldi termékek árkülönbözetével támogathatná pl. a magyar húszemeket, hogy megérje venni a drágább, de 100%-ban (vagy nagyon magas arányban) itthon előállított mezőgazdasági, illetve élelmiszeripari termékeket.

Hosszú távú javaslatok

A hosszú távú javaslatok 2020. október utáni időszakra, 2021. évre a vészhelyzeti intézkedések (feltételezett) kivezetése után, a gazdasági tevékenység gyors helyreállítása érdekében kerülnének bevezetésre.

A koronavírus miatti piaci helyzetből fakadó raktárkészlet növekedés (export szállítási problémák stb.) finanszírozásához nyújtott állami támogatási rendszer kialakítása

A szállítási problémák miatt, a kritikus területeken (elsősorban Olaszországban) lévő üzemek működésének felfüggesztése miatt Magyarországon rekedő készletek raktározásának finanszírozásához szükséges támogatások alkalmazása.

Horizontális, ágazat független javaslatok:

Az otthoni munkát elősegítő eszközök és szoftverek beszerzésére dedikált pályázattal

A home office-t elősegítő eszközök – laptopok, okostelefonok, videokonferencia lefolytatására alkalmas rendszerek - és szoftverek beszerzésére dedikált pályázat kiírása évente 2-3 alkalommal az elkövetkező 2 évben, különös tekintettel a fizikai dolgozókkal való kapcsolattartásra. A koronavírus járvány egyértelműen megmutatta, hogy az otthoni munkavégzés a munkakörök egy igen jelentős részében megoldást jelent, hozzájárul a gazdaság krízishelyzetben való életben tartásához, ezen felül nyilvánvaló környezeti előnyökkel jár.

A központi tartalékgazdálkodás újratervezése

A központi tartalékgazdálkodásban megfelelő mennyiségű – a nemzeti létfontosságú rendszerlemek termelési igényeit is figyelembe vevő - készlet építése vészhelyzet esetére védőfelszerelésből, szájmaszkokból és fertőtlenítőszerekből annak érdekében, hogy vészhelyzet és kereskedelmi készlethiány esetén az érintett hazai vállalkozások ellátása biztosított legyen.

A fenti javaslatok összeállításában részt vettek:

- Nemzeti Agrárgazdasági Kamara
- Élelmiszeripari és mezőgazdasági vállalatok